

SAHRO BULBULI – BERDAQNING SHE'RIY QO'LYOZMALARI

Rasulova Sarvinoz Sanjar qizi

Toshkent Pediatriya tibbiyot instituti 2-bosqich talabasi

Annotatsiya: Biz mazkur maqola orqali Qoraqalpoq mumtoz adabiyoti asoschisi Berdaq taxallusi bilan ijod yuritgan Berdimurod Qarg'aboy o'g'lining hayot yo'lini hamda ijodini yaqindan bilib olamiz.

Kalit so'zlar: Adib, baxshi, shoir, qoraqalpoq kuychisi, mutafakkir, haqiqat, ozodlik, mardlik, mustaqillik, insonparvarlik.

KIRISH

Adabiyot xalqning yuragi, elning ma'naviyatini ko'rsatadi. Bugungi murakkab zamonda odamlar qalbiga yo'l topish, ularni ezgu maqsadlarga ilhomlantirishda adabiyotning ta'sirchan kuchidan foydalanish kerak. Ajdodlar merosini o'rganish, buyuk madaniyatimizga munosib adabiyot yaratish uchun hamma sharoitlarni yaratamiz .

Buyuk shoir Berdaqning ijodi va hayot yo'lini chuqur o'rganmog'imiz biz uchun barcha adabiyotshunoslar ,kitobxonlar uchun ,yoshlarimiz o'rtasida keng targ'ib qilish ishlarini yanada jonlantirish lozim deb bilamiz. Berdaq hayoti va ijodini targ'ib qilishda inovatsiyalardan keng foydalanib Berdaqning she'rlarini zamonaviy tarzda kuylanishi, asarlaridan sahnalashtirilgan qisqa video lavxalarni ko'plab tillarda tayyorlash hamda kino filmlar orqali Berdaqning faoliyatini yoritsak maqsadga muvofiq bo'kadi . Men turli sinovlarda va kurashlarda toblangan, iymon irodasi mustahkam xalqimizning aql- zakovati va azmu shijoatiga ishonaman.

SHAVKAT MIROMONOVICH MIRZIYOYEV

ASOSIY QISM

Berdimurod Qarg'aboy o'g'li taxallusi Berdaq qardosh xalqimiz ya'ni qoraqalpoq xalq adabiyotining asoschisi . 1827-yil Mo'ynoq tumanida tavallud topgan. Avval ovul maktabida , so'ngra madrasada ta'lim olgan. So'z mulking

sultoni Alisher Navoiy ,Fuzuliy, Maxtumquli va qoraqalpoq shoiri Kunxo'ja asarlarini chuqur o'rgangan.U tarixni va xalq og'zaki ijodini yaxshi bilgan .Yozgan barcha asarlar va qo'lyozmalarida tenglik, insonparvarlik, adolat hamda vatanparvarlik g'oyalari ilgari surilgan. Berdaqning she'r va dostonlari xalq ommasining turmushini xolisona va haqqoniy tasvirlab berish bilan ajralib turadi . Ayniqsa Xiva xonligi va Chor Rusiyasi hukmronligi davrida oddiy xalqqa nisbatan o'tkazilgan zulm-zo'rliklar shoirning bir qator she'rlarida ochiq tasvirlab berilgan .Shuning uchun u o'z zamonasidagi adolatsizlikdan , xon fitnalaridan, soliq yig'uvchilardan, miroblarning o'zboshimchaligidan, zolimligidan noliydi, inson , inson qancha mehnatkash bo'lmasin muhtojlikdan chiqolmasligidan zorlanadi.She'riy mushohadalari va hayotga qarashlarida Berdaq mehnatkashlarning baxtiyor yashashini orzu qiladi.

Xalq ushın

Jigit bolsan' arıslıday tuwılg'an
Xızmet etkil udayına xalıq ushın,
Jigit bolsan' arıslıday tuwılg'an
Hesh qashanda jumıs etpes o'zi ushın.
O'zi ushın is eter aqılg'a zayıllıq,
Bolıp usınday zamang'a qayıllıq,
El qıdırg'an qıdırımpaz gil sayıllıq,
Jumıs etpes hesh waqıtta xalıq ushın.
Zalımlar tın'lamas ma'ximnin' zarın,
Olar oylar o'zlerinin' on'arın,
Hesh waqıtta zalım qolında barın
Jaratpaslar bar bolsada xalıq ushın.
Jetersen' muratqa xızmetler etsen',
Elatin' siltese g'ayrı elge ketsen'
Dushpanin' har qashan basına jetsen'
Ayanbag'il hikmetin'di xalıq ushın.
Berdimurat, oylap aytqıl so'zin'di,
Ko'terme lap urıp, tekte o'zin'di,
Qizartpag'ay halqın' senin' juzin'di
Qoldan kelse xızmet etkil el ushın.
Jigit bolar jigit adam ertedi,
Aytqan so'zin paldan sheker etedi,
Aytsa bir so'z iqrarına jetedi,
Sog'an megzes xızmet eger xalıq ushın.
Oyshil jaqsi jigit bilimpaz keler,
Aytqan ga'plerine tusimpaz keler,
Aqilsızdın' qasiyeti az keler,
Aqmaqlar hesh xızmet etpes xalıq ushın.
Aqıl adam so'zler ertpes izine,

Sho'p salmas yarının' ha'rgiz ko'zine,
Baqmas na'ma'xremnin' hasla juzine,
Shular xizmet eter ba'rxa xaliq ushin.
Ermes jaqsi pasiqlardin' so'zine,
Ko'p berilmes o'z basinin' ha'zine,
Hesh uaqitta kemlik qilmas quwati,
Izinde qaladi jigittin' ati,
Qalis xizmet etse eger xaliq ushin.

Xalqni baxtli qilish haqida o'ylar ekan, Allohdan madad so'rab quyidagi "Yordam ber" she'ri orqali ,baxt haqida fikr yuritdi. "Izladim" she'ri orqali esa odil podshoni orzu qiladi .Berdaq ijodi xalq og'zaki adabiyoti an'analari ga yaqin turadi .Uning ko'pgina asarlari o'zbek va boshqa tillarga tarjima qilingan. Ijodi serqirraligi ,asarlarning g'oyavuy va badiiy yuksakligi bilan qoraqalpoq adabiyoti tarixida asosiy mavqeni egallaydi .

O'tgan yillar mobaynida O'zbekiston va Qoraqalpog'istonda Berdaq tavalludining 170 yilligi keng nishonlandi(1998).Shoir tug'ilgan joy Bo'zatovda ham haykali o'rnatilgan . Nukusda ham haykali qo'yilgan, musiqali drama teatri, ko'cha va maktabga Berdaq nomi berilgan. Berdaq shoirlik, baxshichilik, sozandalikda tengi yo'q , iste'dodli shaxslardan bo'lgan .Zamonasining taniqli va barchaning hurmatiga sazovor bo'lgan ,elardog'idagi shoirlardan bo'lgan .

XULOSA

Xulosa o'rnida aytadigan bo'lsam Berdaqning yuksak insonparvarlik ruhi bilan sug'orilgan adbiy ,ijtimoiy- siyosiy va falsafiy g'oyalari hozirgi mustaqillik sharoitida ham o'z tarbiyaviy ahamiyatini saqlab qolmoqda. Mamlakatimiz istiqlolga erishgach Berdaq hayoti va ijodiga munosabat tubdan o'zgardi.Berdaq milliy muzeyi tashkil etildi .

Har bir xalqning o'zligini, milliy mavqei va qadr –qimmatini dunyoga tanituvchi ulug' farzandlari bo'ladi .Ularning qoldirgan o'lmas meroslari ayni xalqning nafaqat o'tmishini , balki buguni va kelajagini ham belgilaydi . Biz bu ulug' Berdaq shoirni nafaqat qoraqalpoq , balki butun o'zbek xalqimizning ana shunday ardoqli farzandi sifatida ko'ramiz. Ilm- fan taraqqiy etmagan davlatda erkin va farovon jamiyat qurib bo'lmaydi. Berdaqning hayot yo'li va ijodi haqida qancha ko'p so'zlasakda shuncha oz. Shuning uchun Berdaq hayoti va ijodi haqida nafaqat yoshlarimizga balki jamiyatning har bir qatlamiga tanishtirib o'tishimiz lozim.

FOYDALANGAN ADABIYOTLAR:

1. *O'zME.birinchi jild. Toshkent,2000-yil
2. *B.Quronboyev Berdaq va o'zbek adabiyoti ,T.,1986
3. *www.president.uz

4. *Berdaq milliy madaniyatimizning buyuk namoyondasi nomli metodik qo'llanma. Nukus 2017-yil.
5. *Prezident Shavkat Mirziyoyevning O'zbekiston Respublikasi mustaqilligining yigirma to'qqiz yilligiga bag'ishlangan tantanali marosimdagi nutqidan. 30.08.2020-yil
6. *Tanlangan she'rlar 1958-yil T;1976